

Kapitalizem gladi proletarijato pot v socialistično družbo.

LIST ZA INTERESE
DELAVSKEGA LJUDSTVA.

THIS PAPER IS DEVOTED
TO THE INTERESTS OF THE
WORKING CLASS.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., 4. februarja 1908.

Leto III. (Vol. III)

Naročnina:

Amerika \$1.50 celo leto, 75c pol leta.
Evropa \$2.00 celo leto, \$1 pol leta.

Subscription Rates:

United States and Canada, \$1.50
a year, 75c half a year. Foreign
countries \$2 a year, \$1 half a year.

Štev. 21. (No. 21)

BODUGI AGITATORJI!

Z veseljem pozdravljamo vaše
uspehe! Zavedna armada prole-
tarska narašča — in kdo bi se ne
radoval.

Vendar — naše geslo je: NA-
PREJ!

BREZPOSELNOT je tu. De-
lavce se prezira, zanemarlja odri-
va od dela, meče na cesto. Treba
ima je povedati, kje je vir vsega
kdo je krivec njih brezposel-
nosti. Delavcem je treba podu-
kati, izobrazbe. Zdjaj je čas, da pri-
mo misli, razrednozavedno mi-
sliti. "Proletarca" med nje!
Dajte jim "Proletarca". On bo
stori svojo dolžnost.

VOLITVE SE BLIŽAJO! Le-
tolnje leto je leto boja. Začnimo
ravnati. Kapitalistične stranke so s
svojim pogubonosnim gospodar-
stvom zavozile že tako daleč, da
ni vsak delavec storil največje iz-
dajstvo, ko bi ponovno glasoval
za republikanca ali demokrata.
Nas bodoči predsednik mora biti
socialist! Ampak mnogo je delav-
cev, ki se še ne zavedajo tega;
ne vedo, da je treba odpraviti
republikansko in demokratično
vlado, ako hoče priti mezdni su-
žnja do svojih pravic. Zato jim je
treba dati socialističnega čtiva.
Dajte jim "Proletarca"!

Kaj gre "Proletarce" od roke
to roke! Vsak slovenski delavec
mora čitati. Kdor ga bo čital
ni si ga naročil, ta bo tudi socia-
list in če ima voljno pravico,
volil bo socialistično; o tem smo
verjeli.

TOREJ!
**VSAK SODRUG BODI AGI-
TATOR!**
NAPREJ!!!

Delavce, premisljajte, premis-
ljajte, premisljajte!

Kaj je že dobrega storila repu-
blikanska stranka delavstvu?
"Bog ve."

Socialistična stranka je edina
politična stranka, ki bo delu pri-
loži delavcu pravo svobodo.

Vsak dan gonite stroje in dela-
ve s njimi, a nikomur ne pride na
misel, kako pomembni stroje in
meti koristi od svojega dela.

Kaj je storiti bankirju, ako
ropada vseh delavcev? Zateče
se k zveznim blaginjam; tam so
milijoni na razpolago. Kaj
je storiti delavcu, ki je valed kri-
ve brez dela in v pomanjkanju?
"Bog ve."

Krštof Kolumb je našel deže-
lo; George Washington jo je os-
trodil; Abraham Lincoln jo je
družil in John D. Rockefeller je
priznal luč v deželi, ne s pe-
rolejem, temveč s svojo fam-
zno kapitalistično vlado. Kapita-
lizem je danes v svitli luči in
proletariat gre lahko na delo.

V zveznem senatu je ocelih 50
odstotkov takih članov, ki so dra-
go plačali gladi tiste: senator.
Zalazila jih ni tam zaupnost lu-
dstva, temveč denar. Kdo se naj
votuje? Kdo je kongresman iz
Minnesota, Adam Bede-ju, ki je
rekel, da kongresman ali senator
v (1) svilenega klobuka se ne
me prikazati v zbornici ali sena-
tu. Bogati lopovi, ki izdajo po
vesto tisoč dolarjev (senator
Duggenheim) za svojo izvolitev,
morajo seveda imeti tudi svilnat
klobuke. Kako bi se pa druga-
če ločili od nas, navadnih "ne-
seljenih državljanov"? Živela
vlada avilnatih klobukov!

Nad 16.000 oseb je moralo oditi
iz pred Grand Central palače v
New Yorku, kjer ni moglo dobiti
prostora, kdo je imel Haywood
ovroščiti. Ko je na nekaj dni
preje imel tajnik Taft svoj šod
v istem mestu, bilo je na stotine
raznih sedežev v dvorani, tako
da ni bilo treba nikomur svoje po-
stojati, ko je rešil Taft vprašanje
kaj naj stori delavce, kateri je
svoj del in v pomanjkanju?
— brez dokaz, da ljudstvo bolj lu-
di moza, katerega je nazval gen-
leman v Washingtonu "neželje-
ni državljani", kakor pa tre-
bajo Tafta, ki je na prej o-
menjeno vprašanje odgovoril s
"Bog ve."

"Bog ve", rekel je Taft, ko se
ga je vprašalo, kam se naj obrne
delavce, ki je v revščini in brez
dela.

Vlada ima ob času krize mili-
jone dolarjev za bankirje, — a
za delavce ima pa policijski ko-
bič.

Reveži množijo bogastvo boga-
tinom, med tem ko stori boga-
tini reveže še bolj revne. Pos-
tavni rop!

Kaj je svoboda ameriškega de-
lavca? Ameriški delavci je v
toliko svobodni, da sme svobod-
no prositi delodajalca za delo in
zopet svobodno oditi do drugega
delodajalca, ako ga prvi poze. Na-
dalje sme delavce svobodno stra-
dati, prezebiti in — poginuti vs-
led boče, ko nima dela in zaslu-
žka. Ameriški delavci je pod da-
nšnjo kapitalistično vlado svo-
boden le takrat, kadar je — mr-
tev. Živela taka svoboda!

Časopis "The Denver Times"
prinaša vest, da je predsednik Ro-
osevelt izgubil \$56.000, katere je
imel naložene pri Knickerbocker
Trust Co. v New Yorku, ki je ne-
davno propadla. Ko je prišel glas
v Belo hišo, da erika ta finančni
zavod, ukazal je Roosevelt takoj
zveznemu blaginju Cortelyou-
ju, da more na pomoč finančnim
spekulantom. Kako je potem z-
vezina vlada sipala milijone, da
bi propadle kapitaliste, to že
spada v zgodovino. Radovedni
smo le, kako bi bil pogledal Ro-
osevelt, bo bi mu bil Cortelyou na
vprašanje: kaj je storiti s pro-
padajočimi bankirji? — odgovoril:
"Bog ve."

Ako prodaja mezdni sužnja svo-
jo delavno moč in v vleče zaslužek,
tudi mora biti točno ob času, ko
tudi parna pisač, pri delu in ne-
hati ne sme popreji, dokler se spet
ne oglasi pisač. Ako zamudi re-
čno eno uro ali dve tedaj mu
je zaslužek prikrajšan. Drugače
pa je s kapitalisti, ki s posestni-
ki tvornice, stroja in meznega
sužnja. Kapitalist se ne briga
za tuljenje fabrikalnih pisač; on
lahko obledi v mehki postelji, do-
kter se mu poljubi, a profit in
dividende vleče vsoeno. Kapita-
list lahko ne pogleda tvor-
nice čeli dan, mesec ali celo leto,
svoj profit ima vsoeno. On gre
lahko z avtomobilom od Atlanti-
ke do Pacifika, gre čez Ocean v
Evropo, toda profit ima vendar-
le. Gre lahko v jettinice, v no-
rnišnice, naj ga gonijo po sodiških
in blaznišnih ogradah sveta — svoj
krivični delež v profitu vleče zmi-
ra, dokler ima mezdne sužnje in
svoji tvornici. In zakaj tako de-
la kapitalisti? Zato ker se delav-
ci še ne zavedajo, da morajo tvor-
nice, stroji in druga produktiv-
na sredstva biti v njihovih rokah,
t.e. pa v rokah kapitalistov, ki vse
svoje življenje prelanjajo na
stroške mezdnih sužnje.

Newyorški "Glas Naroda" so
je grdo spoznal, ko je v svoji pre-
dizadnji sobotni številki pisal, da
se Hrvatje "jeden najbolj inferi-
ornih narodov" in da "kjer se
dogodi med Slovani kak zločin,
so Hrvatje gotovo poleg." Mi
nikakor ne maramo delati štafaze
"Narodnemu Listu", kajti "Nar-
L." je v službi kapitalizma, ka-
kter je "GL N.", vendar pa ob-
sojamo to pisanje iz stališča, na
katerem stojimo kot socialisti.
Kako naj se družijo slovenski de-
lavci s hrvatskim, ako mu pa po-
ve "Glas Naroda", da so Hrvatje
sami zločinci. In koliko sloven-
skih delavcev je še zaljubljenih
v "Glas Naroda"? Na ta način
se neti narodnostna mržnja in so-
vrastvo med slovenskimi in hr-
vatskimi delavci v Ameriki, ki si
morejo kot po krvi in jeziku naj-
sorodnejši, stati najbližje v borbi
za svoje delavske pravice. Ako
se med Hrvatci določijo, ali je
zaradi tega ves hrvatski narod
inferioren, najgorji in zločinski?
Narod ni inferioren, gospoda, am-
pak vzgoja je inferiorna; sistem
vzgoje, ki proizvaja zločince, ta
je inferioren! In to ne velja sa-
mo za hrvatski narod, temveč za
vse narode, kajti pri vsakem na-
rodu se najdejo zločinci — krive
zločinskega sistema.

PORTUGALSKI KRALJ IN KRONPRINC UMORJENA.

V soboto 1. feb. okoli polu šeste
ure popoldne so portugalski re-
volucionarji v Lisaboni, glavnem
mestu Portugalske, umrli kralja
Karola in njegovega sina kron-
prince Louisa ter ranili mlajše-
ga sina princea Manuela. Kralj,
kraljica in obojčina so se vra-
čali v kočiji iz Villaviceose v glav-
no mesto. Ko je dospela kočija na
vogl ulice Trado de Comercio
in Rua de Arsenal, skočili so aten-
tatorji kot blisk proti kočiji in
prišli streljati s karabinerji. Pr-
va kroglica je zadela kralja, ki je
takoj obležal vznak, druga je za-
dela kronprince, kateri se je tudi
zvrnil čez svojega očeta. Oba sta
bila zadeta smrtno v prsa in gla-
vo; vsak s tremi kroglicami. Dve
kroglici sta zadeli tudi princea Ma-
nuela, toda ranili sta ga le lahko
na rami in komolec. Med strelja-
njem je skočila kraljica kvisko
in-hotela s svojim životom zašči-
titi kronprince, toda bilo je pre-
pozno. Kraljica je ostala neran-
jena. Napad je bil menda namen-
jen le kralju in kronprincu, valed
tega se se atentatorji ognili kralji-
ce.

Odelek kraljeve straže, ki je
šel tik za kočijo, ni vedel v prvem
trenotku kaj storiti, šele ko so
revolucionarji izvršili svoje delo,
prišli so streljati stražniki in u-
smrtili tri napadalec; enega so
vzeli živega, toda ta se je par ur
pozneje umrtil sam v ječi. Koliko
je bilo vseh napadalec, o tem
prvo poročilo ne ve povedati.

Kralja in kronprince so takoj
peljali v bližnji Marine Arsenal
in tam sta umrla v par minutah.

Takoj po umrčenju kralja
Karola in prestolonaslednika za-
vladal je revolucionarji vihar v Li-
saboni, ki se širi kot plamen po
vseh Portugalski. Revolucionar-
ne stranke stopajo na površje in
zahtevajo republiko.

Kralja so nedavno svarili parla-
mentarci, da naj da ljudstvu več
pravic, sicer je njegovo življenje
v nevarnosti. In kralj Karol se je
— smejal temu svarilu...

KONVENCIJA U. M. W. OF A.

Mitchell nasprotuje združitvi or-
ganizacij U. M. W. of A. in
W. F. of M.

Na konvenciji U. M. W. of A.
(Združenih ameriških premogar-
jev) v Indianapolisu se je pred-
zadnji ponedeljek pretrgalo o
združitvi dveh največjih rudar-
skih organizacij v Združenih dr-
žavah, United Mine Workers of
America, in Western Federation
of Miners. Wm. D. Haywood je
imel isti dan pred delegati daljši
govor, v katerem je jasno dokazal,
kako velik napredek bi bil, če se
združita te dve uniji.

John Mitchell je odgovarjal.
Njemu ne ugaja povsem ta akci-
ja. Sicer sta si uniji — dejal je
Mitchell — od nekdaj simpatični,
kakor mož in žena v družinskem
življenju, vendar se pa on po-
vsem ne strinja s Haywoodom.
On hoče, da imajo premogarji od
zapadnih rudarjev toliko koristi,
kolikor bi jih imeli le-ti od prvih
od te združitve. Ako zastrajajo
bakro-srebro in zlatokopi, ne tr-
pi dežela toliko, kakor če zastraj-
kajo premogarji. Valed tega bi
bilo treba treznega dela, predno
se to vresniči. On bi bil za sim-
patični štrajk, to je, da bi vsled-
strelja ene unije prišlo k drugi
potrebno pomoč s štrajkom dru-
ga unija. Nikakor pa ni za to,
da bi se o tem razpravljalo na
konvenciji. Za to ni — časa.
Slednjič je omenil Mitchell, da
se naj izbere poseben odbor, kte-
ri se naj bavi s to zadevo.

Na predlog delegata Jonesa se
je konvencija zahvalila Haywoodu
za njegov govor.

OSEBNE VESTI.

Minoli tork, 28. t. m. se je v
naši sredi potekel sodrug Frank
Mladič z gđ. Ano Košnik. Dru-
gi dan, 29. t. m., se je pa poročil
sodrug John Kržanič z gđ. Ano
Bostič.

Oba para je poročil mirovni
sodnik Otto Paik v novem Cook
County Court Buildingu.
Novoporočencem čestitamo in
jim želimo obilo sreče.

**38. Javni šod brezposelnih hr-
vatskih delavcev v nedeljo 9.
feb. predpoludne v Narodni dvor-
ani, 387 So. Centes Avenue.
Slovenski brezposleci, pridite tu-
di vi!**

DR. REITMAN PROST.

"Kozak" Shippy blamiran do
mozga.

Dr. Ben Reitman, kateri je 23.
jan. vodil parado brezposlecev,
bil napaden in aretiran od chi-
kaskih policajev, je bil zadnji to-
rek od porotnikov v Harrison st.
sodišču oproščen. Sodnik Sadler
je podučil porotnike, da naj
obtožena oproste, kajti Shippy-
eva obtožba o "zaroti in hujska-
ca iz zgodovine" je bila brez vsa-
nega temelja. Ustava Združenih
držav dovoljuje povsod mirno
shajanje in korakanje, a Reit-
manu se ni moglo dokazati, da bi
hujskal k izgredom. Poslušalec,
kterih je bila polna dvorana, so
ob izreku porotnikov priredili
Reitmanu burne ovacije.

Policijski šef Shippy in ostala
kozakaška banda v Chicagu se sil-
no jezi nad izidom te kratke, a
značilne pravde. Mestni tofitef
Seligman je vložil prošnjo za dru-
go obravnavo, kar je pa presene-
tilo vse treznomisleče Chikažane,
kajti slišati se ni bilo, da bi se
obtožena prosekotiralo dvakrat
za eno in isto obdolžitev. Kaj ta-
kega so zmogli storiti le chikaški
vladni — anarhisti. Prošnjo za
ponovno obravnavo se ni rešena.

Ker Shippy ni doživel veselja,
da bi šel Reitman v prisilno de-
lavstvo, začel je stresati jezo nad
drugimi socialističnimi agitatorji
v mestu. Aretirani je ukazal pet
agitatorjev, ki so razumali okrož-
nice, katere so klicale brezposlece
na Lake Front k paradi. Med tem
mi sta tudi dva Russa, do katerih
imajo chikaški kozaki posebno pi-
ko. Policaji so se baje izrazili,
da "svoboda javnega shajanja je
samo za (!) Američane, ne pa za
inozemce" in da "proti Rusom v
Ameriki je treba nastopati prav
po (!) rusko."

Roosevelt se boji.

Predsednik Roosevelt menda
računa s sedanjim delavskim po-
lozajem. Boji se odprte revolte —
in zato svari kongres v posebni
poslanici, da se naj bolj ozira na
postavne odredbe v prid delav-
stva. Roosevelt svetuje kongre-
su, da naj preloži svoje sedanje
razprave in takoj prične delati
na to, da zboljša sedanjemu mu-
delavski položaj. Zlasti se ogre-
va Roosevelt za delavski odškod-
ninski zakon, ki govori, da ima
vsak telesno poškodovan delavec
pravico direktno zahtevati od
škodnino od delodajalcev. Pred-
log ali bill za ta zakon je bil ne-
davno ovržen po najvišjem zvezi-
nem sodišču kot protustaven.
Roosevelt zdaj pravi, da se naj
izdela v tem smislu drug odškod-
ninski zakon, ki bo dosegal s
ustavo. Veliko lepih očetovskih
nasvetov ima Roosevelt v svoji
poslanici, ki pa stoji v okviru:
storite kaj zoper brezposelnost,
če ne, je vlada v nevarnosti.

Milvaški kapitalist pravi: "K vragu z delavci!"

Kapitalisti v Milwaukee, Wis.,
so zopet ponovili tiransko gonjo
proti ondnim socialistom. Pra-
vijo, da so socialisti zakrivali —
krizo. Kdo se ne smeji! Nek bo-
gat delodajalec je te dni odšel od
enega svojih vslužbenec z besed-
ami: "Good-by! Pojdi k Victor
Bergerju (socialistični organizator),
maj ti on da delo. On je
tako dolgo agitiral, organiziral in
zahteval večjo plačo, da smo do-
bili paniko in krizo."

Nek drugi milvaški milijonar
se je pa izrazil tako-le: "Niti ma-
lo ne 'kiekam' zoper sedanjí po-
lozaj. To je dobro za (!) delav-
ce. Moje največje veselje je iti
sedaj v mojo tvornico. Poprej so
delali zanikrno, ubijali čas — a
sedaj, ko me zagledajo, delajo,
da vse (!) curja od njih — ker
se boje, da jih odslavim. Ko smo
odprli tvornico 1. jan., bilo je
tam tisoč delavcev, ki so jokali
za delo — — — K vragu z
delavci! (To h — with the work-
ingmen!) Ako si niso mogli v do-
brih (!) časih toliko prihraniti,

da bi zdaj lahko živeli, ko so brez
dela, naj le trpijo posledice. Naj
prihajo izgredi! Ako dobimo iz-
grede, zadel bom puško na ramo,
kakor sem 1. 1886, in z veseljem
pomagal, da jih 'pogazimo dol!'"

Kaj si mislite? Zaslužili li še kaj
respekta taka zverina v človeški
koži? Vi, ki pravite, da se kapita-
list in delavec lahko "pogliha-
ta", kaj si mislite o tem? Ali vam
tudi te tiranske besede ne morejo
odpreti oči?

Od blizo in daleč

Milijonar Harry K. Thaw,
morilec arhitekta Stanford Whit-
teja, je bil minolo soboto v poro-
ti obravnava v New Yorku —
oproščen. Porotniki so se izrekli
na podlagi "dokazov", da Thaw
ni kriv (!) umora, kajti bil je
"blazen" v enem trenutku, ko je
ustrelil Whiteja. Valed tega ga
posiljejo sedaj — naravno samo za
nekaj časa — v zavod za umobol-
ne. Živio! Morilec, katerega je vi-
delo na stotine ljudi, ki je ustrelil
ljubčka svoje žene, — ni kriv
umora! In zakaj? Thaw je ven-
dar milijonar in njegova prva o-
bravnava, pri kateri so se porotni-
ki nezdinili, ga je stala \$225-
000. Koliko ga je stala ta obrav-
nava, se še ne ve. Nedvomno je
potrcil Thaw za obe obravnavi
pol milijona dolarjev. In to pove
vse. Človek, ki plača pol milijona
dolarjev, lahko strelja, ubija in
mori kolikor mu drago — porot-
niki ga le spoznajo nedolžnim.
Z zlatom obložen osel prekorači
tudi najvišji zid. Ko bi bil Thaw
izvršil umor kot navaden delav-
ec s par dolarji v žepu, se davi-
no bi bil čisto na običnem
stolu. O ameriška justica, pojdi se
sloiti!!!

V osrednji Aziji grozi pla-
men revolucije. Tlačni indijski
rodovi, prepojeni z duhom svobe-
de, bodo poskusili otrsti se ev-
ropskega tiranstva. Tristo milio-
nov Indijcev je v tem gibanju.

Angleškega kralja Edwarda je
presentil zadnji četrtlet smeli
nastop angleških agitatorje za
žensko voljno pravico. Ko se je
vračal iz parlamenta v Bucking-
ham palačo, skočilo so k njegovi
kočiji tri ženske, noseče velik na-
pis: "Voljno pravo ženskam" in
demonstrativno ponavljale isto
zahtevo. Kraljeva straža je hika-
tu pograbila pogumne žene in jih
vtaknila v zapor.

Denarni darovi Rockefellera
za chikaško univerzo znašajo
23.000.000 dolarjev. Ta je za la-
kajsko znanost res krasna napoj-
nina. Za to tudi niso lepe obresti
Poslušni narodni ekonom na ti
univerzi odobravajo današnji ro-
povski gospodarski sistem, na-
ravosloveci pa prerokujejo "boj za
obstansk", ki je neobhodno po-
treben za dobrobit človeštva, ker
v njem močnejši zmaga, slabjši
pa poginejo, radi česar se rasa
razvija dobro in oplemenituje.
Seve smatrajo ti naravosloveci bo-
gatine za močnejše, siromake pa
za slabšije. To govori odločno!

JETNIŠKI IZDELKI ZA — ZVE- ZINO ARMADO.

"Chicago Daily Socialist" pri-
naša v svoji sobotni izdaji sen-
zacijsko vest, da je William H.
Taft, tajnik zvezine armade in
prihrankovani kandidat za bodo-
čega predsednika, naročil v jetni-
šnicah izdelano blago za armado
in panamski kanal. Vest se glasi,
da je naročil Taft več tonov vija-
kov, lopat in drugega orodja v
državni jetnišnici, v Columbusu,
O., in razposlal na razne vojaške
postaje ter v Panamo delavcem
pri panamskem prekopu. Izdelki
in zaboji, v katerih se je razpošilja-
lo orodje, nosijo ponarejena ime-
na Avrdk, katerih nikjer ni. Tako
na primer nosijo zaboji imena
"Philadelphia Norway Bolt Ma-
nufacturing Co." Toda mestni di-
rectory v Philadelphiji nima ne
imena niti ne naslova take družbe.
Zakon v državi Ohio ostro pre-
poveduje pravo delo v jetnišnici;
delati morajo samo kaznjenci, ni-
hče drugi. Kontraktorji v službi
vlade so pa vseno pošiljali svoje
vslužbenec v jetnišnico, kateri so
spravljali v zaboje jetniške izdel-

ke in jih odvažali. Kako so prišli
notri in kdo jim je dal prost
vstop to je še skrivnost. Naj bo
kakor hoče, dokaz je le tu, da so
kršili zakon kontraktorji, uradni-
ki kaznišnice in še zvezina vlada
povzela.

Organiziranemu ameriškem
delavstvu se še sanjalo ni kako ga
je goljufala zvezina vlada s tem
da je odjemala potrebno blago za
armado v jetnišnicah, prisiljeno
izdelano od kaznjencev, ki je bi-
lo naravno bolj po ceni. Kam bo-
mo še pršli?

Delavsko gibanje

Odpušcanje delavcev.

Iz Carbondale, Ill., poro-
čajo, da nameravajo posostniki
premogovih rogov v osrednjem
in južnem Illinoisu prenehati s
delom dokler se ne izboljša gospo-
darski položaj. Koliko je na tem
resnice, zvedelo se bo v kratkem.

Union Pacific železnica je
odslavila 8000 vslužbenec.

The Studenacker Bros. Car-
riage Works v South Bend, Ind.,
kjer je prej delalo 5000 mož, po-
sluje zdaj samo z 275 delavci. Nad
štiri tisoč mož je brez dela. Nekaj
jih dela po par ur na dan.

American Lead Pencil Works
v Springfieldu, Mo., je odpustila
500 delavcev. Te delavnice so po-
polnoma zaprte. V istem mestu s
nabija nad tisoč brezposlecev.

200 mož je odpuščenih v de-
lavnišah Reading železnice v Rea-
dingu, Pa.

V Pottsville, Pa., so v Schu-
ylkill Slavenov valjalnici jekla
odpustili 100 delavcev.

V Peru, Ind., je 700 mož
brez dela. Kolikor jih dela v tvor-
nicah, delajo vsi s prikrajšanim
časom.

V Kentucky-u po vsem seve-
roiztočnem delu države počivajo
vsi rudniki in lumber campe.

V Omaha, Neb., je do 8000
mož brez dela.

The Alpha Portland Cement
Co., v Easton, Pa., je zaprla s 1.
feb. svoje tri največje tvornice.
Blizo 1000 mož je prizadetih.

Tisoč delavcev je odpuščenih
tudi pri American Lokomotive
Works v Providence, R. I.

Znižanje plač.

Pennsylvania železnica je
znižala plačo delavcem v svojih
delavnicah v Forth Wayne, Ind.,
za 30 c.

Baltimore & Ohio železnica
je tudi znižala plačo svoji vsluž-
benec za 10 odstotkov.

Brezposelnost.

V Los Angeles, Cal., kjer je
20.000 brezposlecev, je neka do-
bricvorna družba odprla obedo-
valnico, kjer se bodega delila
kruh in juha brezposelnim revež-
em. Pri prvem takem obedu je
zasedlo dotične prestore nad sto
brezposlecev. Strežaji so prinesi
kruh na mize, toda ko so se čez
par minut vrnili z juho — ni bilo
kruha več. Lačni brezposleci niso
mogli čakati na juho, temveč v hi-
pu pojedli ves suh kruh.

V Daytonu, O., je prišla ne-
ka žena v urad javnega meznika
dela in ponudila na prodaj — pik
in lopate svojega soproga, ki leži
bolan v postelji, na je je potožil-
la, da vlada v hiši velika revščina.
Zato bi rada prodala orodje, kte-
ro je rabil njen mož, da dobi kak
cent za živež.

Neznomo položaj vlada v
West Seneca, N. Y. Mesto je po-
no brezposlecev, ki so po večini
inozemci. Zadnji petek je okrog
500 lačnih delavcev oblegalo hišo
za uboge in prosilo jedi. Štiri so
se valed lakote zgrudili na tla in
odpeljali so jih morali v bolnico.

Policaji v Bostonu, Mass., so
dobili korajžje od chikaških poli-
cijev. Aretirali so Morrison H.
Swifta, ko je govoril brezposle-
ce na planem. Sodnik ga je ob-
sodil na \$3 kazni, toda Swift nob-
plačati. Vložil je priziv.

Dva tisoč brezposelnih de-
lavcev v Detroitu, Mich. je kora-
kalo do župana in zahtevalo dela.
Župan in mestni svet sta obljubila
takojšnjo pomoč in sicer se je
sklenilo dati \$2000 v svrhu popra-
vila ulic, kanalov in parkov.

Proč od British Columbij!

V British Columbij, Kanada,
vlada velika brezposelnost. V

Phoenixu in drugih mestih je
na tisoče ljudi brez dela. Ogi-
bajte se tega kraja!

CARLOS, KRALJ PORTUGAL- SKI.

Dne 2. februarja so chikaški
kapitalistični dnevniki prinesli
cele strani, da je četica portugal-
skih revolucionarjev ustrelila do
smrti kralja Carlosa in princea
Luiza in ranila infanta Manuela,
ko se je kraljevska obitelj vračala
iz Ville Vicoe v Lisabon.

Isti kapitalistični dnevniki ki

izkoriščujočega kapitalističnega razreda ne bo vse, da bi živel ob delu proletarcev. Takrat bo ti posestnik svojega dela in nihče ne bo tvoj gospodar. Dobil boš toliko meze, kolikor boš proizvedel in za enako vrednost si boš kupil kar boš hotel. Ravšine in pomanjkanja ne bo več.

To bo socialistična družba. To bo socializem.

Kako dosežemo to?

Pridruži se socialistični stranki. Glasuj za socialistične kandidate v zakonodaje in oni bodo izvršili tvoje želje. Železnice, tvornice, rudniki in druga industrijska podjetja pridejo v tvojo last. V last vseh delavcev. Ta bogata država ne bo več lastnina kapitalistov temveč lastnina produktivnega ljudstva.

Čas je, da razmišljaš o tem. Ne čakaj, da te uničita lakota in beda.

Glasoval si za republikance in demokrate, toda le-ti so ti dali slabe čase. Stare stranke ne dajejo nič za te, kadar si v stiskah.

Socialistična stranka je edina stranka, ki zamore odpraviti slabe čase. Socialistična stranka je organizirana, da vresniči socializem.

Hočeš li delo?

Glasovnica bodi torej edini up tvoj in rešitev.

Rabi jo dobro.

Glasuj po vrsti za socialiste!

ORCHARDU IN McPARLANDU SE NE ODGOVARJA.

Der groesste Schuft in ganzem Land, ist und bleibt der Denunziant.

Znamenita zlikovca McParland in Orchard sta hotela s podlim ovađuštvo, lažjo in obrekovanjem spraviti vrle voditelja W. F. of M. Haywooda, Pettibona in Moyerja na vislice. Ako bi danes McParland, Orchard ali kak prijatelj teh ovađuhov pozval kakega delavca, naj se glede očitanih zagovarja javno v kakem listu, tedaj bi vsak delavec rekel: **podlim ovađuhom se ne odgovarja.** To je fakt, katerega pripozna danes tudi vsak zavedni slovenski delavec.

Ta rod denunciantov živi tudi med nami Slovenci. Tudi mi imamo svojega Orcharda in McParlanda. Obojega McParlanda je igral dosledno mali ameriški dragonce, ulogo Orcharda pa Martin Veliki. Obe ti podli duši vprašujeta sedaj v "Gl. Sv." Zavetnik Jože odgovori na to in ono.

Jože Zavetnik ne bo nikdar odgovoril ovađuhom, ki sta napisala list za tretjega glavnega poštnege upravitelja g. Madana v Washingtonu, D. C., v katerem zahtevata, da naj se vtakne v ječo vse sodruge, ki so pričeli izdajati "Proletarca", posebno pa tistega, ki je prisegel na pošti, koliko naročnikov ima "Proletarec".

In kako fino sta pisali ti črni duši, da bi ovađuštvo doseglo svoj namen. Mali dragonce je pisal dosledno: **Ne pripadam nobeni politični stranki, ampak le ljubim detektivski posel, za to pa zahtevam, da se posveti v to stvar.**

Martin Veliki je pa sekundiral: **Kot ameriški državljani zahtevam, da se kasnuje zlikovce, ki so prelomili poštni zakon Zdr. drž.**

Da bi ti podli denunciaciji utisnil Martin Veliki pečat verjetnosti, je pa za besedo socialist zapisal, v odklepanih besedah: **humbug.**

Da se tem ložje razume ti blagi dušici, še pripomnim, da se danes laskati Peschetu, tistemu Peschetu, katerega sta hoteli z drugimi sodruzi že pred dvema leti spraviti v Joliet s svojim nečuvnim ovađuštvo.

Treba je bilo dveletnega boja, da se je posrečilo pinkertoncem potegniti krinko raz obraz.

Na zadnji seji "Jugosl. soc. zveze", katere so se vdeležili skoraj vsi sodruzi slovenskega socialističnega kluba, je sođr. tajnik predložil obo ovađuška pisma vsem sodrugov v pogled. Sodruzi so strmeli, ko so spoznali lastnoročno pisavo Martina Velikega, narodnega eksmučenika. Oba lista sta sedaj v arhivu Jugosl. socialistične zveze, da bo določeno lahko služila kasnejšim pisateljem za podatke, ki bodo pisali zgodovino slov. delavskega gibanja v Ameriki.

V spričo zapisanega izjavljam še enkrat: Ako Martin Veliki in mali dragonce v "Gl. Sv." sto, krat pišeta, da sem govoril milijon republikanskih govorov za en groš, ropal in ubijal ljudi na cesti, jima jaz v javnosti ne bom odgovarjal.

Denunciantom, špijonom in pinkertoncem se ne odgovarja. Take ljudi se prezira, le večjih se jih prime z dvema pretoma in pokaže javnosti, da se javnost obvaruje pred duševno kugo. Ljudje

di te vrste — špijone, ovađuhe, denunciantne in pinkertonce — ki izročajo delavce s svojim likarjotjskim delom vislicam in ječam, zamor: poboljšati le še pasji bič.

Ako sem kaj zakrivil v socialistični organizaciji, sem vsledar pripravjen zagovarjati se na pritožbo sodrugov pred razsodiščem Jugosl. soc. zveze v Ameriki — špijonom, ovađuhom in pinkertoncem v delavskih vrstah pa pljunem v obraz. Fej!

Zavetnik Jože.

DOPISI.

Cumberland, Wyo. — Cenjeni urednik! Prosim Vas, priobčite ted par vrstic v našem priljubljenem "Proletarcu", ki je edini slovenski list v Ameriki, da se poteguje za pravice delavskega ljudstva.

Jaz priporočam našega "Proletarca" vsem ameriškim Slovincem. Vsaki oče bi ga moral imeti v svoji hiši in ga čitati svojim sinovom in hčeram, kajti iz "Proletarca" se lahko vsakdo nasrka socialističnega duha ter pokrepi za boj proti kapitalizmu.

Bratje slovenski delavci! Glejte, kapitalizem nas tlačí že leta. Združimo se pod zastavo socializma in nastopimo resno proti temu sovražniku delavskega ljudstva. Ravno sedaj imamo priliko, da se postavimo v bran in zahtevamo svoje pravice, katere so nam dolžni kapitalisti in vsi ostali izkoriščevalci v službi kapitalizma. Dolgo časa smo bili njih sužnji. Delali so z nami kar so hoteli. Tlačili so nas. Vodili so nas v nevarne rove in morili nas. Koliko naših bratov premogorjev je že našlo smrt v zanamernih premogovih rovih! Marsikteri oče žaluje za svojim sinom, marsiktera žena za svojim soprogom, marsikteri sin za svojim očetom in marsiktero dekle za svojim ljubim. Kakor nedolžna jagajeta v klavnicu, tako so pogladi te žrtve v smrtosne jame — smrt. In kaj si mislite, dragi bratje, kdo je kriv vsega tega? Marsikteri bo rekel, da je delavec sam povzročil razstreb, ker ni dobro pazil. Ampak ni tako, dragi moji. Redki so slučaji, da si delavec sam zakrivi nesrečo; večino rudniških nesreč so krivi same kapitalisti, posestniki rogov. Ne skrbijo za varnost v premogokopu, zanamarijo ga in nič jih ni mar če se v rovu nabirajo plini ali druge razstreljive snovi. Ali niso potem kapitalisti morile premogorjev? Čas je torej, da se organiziramo vsi delavci pod zastavo socializma in začnemo razredni boj na celi črti. Prilika je to se nam tudi sedaj, ko je na tisoče in tisoče delavcev brez dela in mnogo njih brez jela.

Zdaj pa se nekoliko iz našega kraja. Z delom gre zelo počasi; delamo komaj od dva do tri dni v tednu. Vsed tega ne svetujemo nobenemu rojaku, da bi prišel sem dela iskat. Premogorov je prenehal z delom in nič se ne ve, kdaj spat prične poslovati. Okrog stoimpetdeset mož je brez dela. Mi pa, ki se delamo, zaslužimo zelo slabo.

Končno pozdravljam vse socialiste, a tudi, dragi "Proletarec", pa želim mnogo naročnikov in dobrih plačnikov.

S socialističnim pozdravom

Anton Jelovčan.

BOMBE.

Tresle so se gore a rodila se je miš. Trla jih je jeza — izvirna jeza je slavila svoje orgije od kuhinje pa do "uradniške sobe" — a rodil se je koš plev.

"Naši" so nam posvetili šest kolon. Pomislite, celih šest kolon in to v lističu, ki ima tako malo prostora — saj za dobre stvari ga nima! — in vse te kolone ne obzeja drugo tako same pleve. Ha! ha! ha! — same sameate pleve!

Koliko je že storila Kondatova strančica za socializem? "Bog ve."

Kaj ima storiti Konda, da zamenja slamo v glavi s petimi funti zdravih človeških možgan? "Bog ve."

Ne jezite se preveč, Mr. Konda, kajti jeza pomenja greh, a bliza se čas, ko Vas bode znani duhovnik iz So. Chicago —, saj veste, oni duhovnik s katerim sta si nedavno delila deviške (1) poljube — vprašal za spovedni listek.

Ko je pred leti izdajal Mister Konda v Colorado katoliški list "Šmír", pisal je sodobno nek ljubljanski kritik, da je imenovali Kondatov list atentat na slovensko. No, danes, po sedmih letih je Mister Konda toliko napredoval, da ima namesto katoli-

PROLETAREC

Fr. Sakser Co.

109 Greenwich St., New York

PODRUŽNICA.

6104 St. Clair Ave. N. E. Cleveland, O.

Oficijelno zastopništvo vseh parobrodskih družb.

Priporoč. se Slovencem in Hrvatim o priliki potovanja v staro domovino, ali ako žele koga sem vzeti — v prodajo parobrodskih listov po najnižji ceni.

Železniške listke za vse kraje v Zjedin. državah in Evropi

Pošilja najceneje in najhitreje denar v staro domovino, bodisi zasebnim strankam, posojilnicam ali v katerokoli svrhu.

Vsak slovenski potnik naj pazi, da pride na številko

109 GREENWICH STREET

In nikamor drugam, ter naj se prej dobro prepriča, ako je na pravem prostoru, predno se da pogovoriti, da koncu vroča denar v mnenju, da ima opraviti z nami.

škega socialni list (to je list za vse), ki pa prinaša atentate na zdravo človeško pamet.

"Pontifikus" se nekdo podpisuje v Martinovem listu. Hm! Zakaj goljufaj svoje čitatelje, tepec! Zakaj ne rabiš očega izraza in sicer v pravilni slovenščini, da te bodo saj razumeli priprosti delavci? "Pontifikus" je "pontifex maximus", kar je slovenski: najvišji duhovnik in tudi papež. Podpiši se s tem imenom in — I bet you! — iz Joliet se bo vili taka ploha naročb na list in delavnice, da ti več ne bo treba fahati po Clevelandu in drugod. Še celo sam Jerom se bo nasmehnil v grobu, ko zve, kako imenitno se podpisuje njegov bivši zepkolega.

"Delavci vseh dežel, združite se!" je učil Karl Marx, oče znanstvenega socializma. Naši socialni delavci pa priznajo Čulufkafre in Hotentote za ljudi nižje vrste. Zakaj? So pač socialci žalostne vrste!

Socialno-mučeniški blebatači blebečejo nekaj o propadu našega lista. Počakajte še!

SOCIALIZEM V TURČIJI.

V Tiflisu izhajajoči časopis "Zemlja" prinaša zanimive podatke o socialističnem gibanju v Turčiji. Pod vplivom ruske in perzijske revolucije začeli so se zavestni turki Turčije. Verska mrzota med mohamedanci in kristjani ponemahuje; obliji si podajajo roke in se družijo v buni proti svojim tlačiteljem, birokratom; proti absolutizmu. Turški in armenški delavci štrajkajo zeno solidarno. Ko je nedavno v Diarbekimu izbruhnil štrajk, osnovali so si delavci svoje lastne kooperativne delavnice. Tudi med žrnetskimi alji je opaziti znake življenjske ustaje. Stanje turškega kmeta je uprav strašno, zato ni čuda če se je ta trpin postavil v bran. Ko je hruško leto turška vlada uvedla novi davok, uprli so se prebivalci mesteca Kastemuni, je in niso hoteli plačati davka. Tem so energično sledila tudi druga mesta, tako da je kmetov moral sultanova vlada preklicati ta davok. Kakor zahtevajo turški kmetje, da se ustavi izvoz kruha, mora jim vlada ugoditi, kajti boji se upora. V mestu Van se je nedavno ustanovila "Turška revolucijska Zveza", katere nima nobene stike z mlinciturskimi strankami temveč je po svojih načelih popolnoma socialistična. Nahajajoča se na stališčih razredne borbe ima ta zveza dolgo vrsto socialističnih zahtev, kakor na primer generalni štrajk, odprava davkov, amnistiranje, vseljiva itd.

Nad vse velevažen za turške narode je bil tudi shod, ki so ga imeli pred nekaj tedni delegati raznih narodov iz turške države v Parizu. Namen shoda je organizirati narodov in strank, ki so nezadovoljne s sedanjim absolutističnim vladanjem sultana. Shoda so se vdeležili Armenci, Albanci, Arabi, Bulgari, Kurdi in Mladoturki. Posebno važnost se pripisuje vdeležbi Mladoturkov, ki zastopajo turško inteligenco. Shod je sklenil sledeči program: 1. Odstranjenje sedanjega sultana. 2. Razpisno sprejemanje vladnega sistema. 3. Vpeljavo ljudskega znanstva. Glede taktike se je sklenilo: 1. Neoboroženo uporazidje proti vlad. 2. Politični in gospodarski štrajki. 3. Odrekanje davkov. 4. Propaganja v vrstah. 5. Splošna ustaja. Shod je izdal razglas, ki poziva prebivalstvo turške države na boj vladno opozicijsko skupina ima ostati avtonoma, vse pa imajo na-

stopati sporazumno in kolikor mogoče enotno.

Iz teh vesti je razvidno, da se je pričelo žariti tudi v skrajno nazadnjaški in marčni Turčiji. Tudi turški proletarij bo sprevidel, da je le v solidarnosti s proletarijem vseh deželah mogoča rešitev iz zatiranja in izmaganja. Socializem, ki je pridobil že vse narode brez oziroma na plem, jezik in vero za razredno borbo proti izkoriščevalcem, pridobil boše tudi Turke. In do one Turke in sultanu podobna ljudstva, ki se že stoletja na komando svojih tiranov koljejo med seboj v imenu Krista in Mohameda. Socializem bo združil v bratsko zvezo mohamedanske in kristjanske proletare v Turčiji potkom spoznanja, da je vsaki boj največja blaženjia in

na sultan enako do mozga izsava mohamedanca kakor kristjan. Pa naj še kdo reče, da socializem ne ublaži v zmoti tavažjih slojev.

NAŠA KNJIZEVNOST.

"Naši zapiski". Socialna revija. — Vsebinska decembarskega zvezka: Politiški pabotki. — Slovenski glas o avstrijsko-ogrski pogodbi. — Bjarnson in Velemdjari. — Notranja kolonizacija. — Umetniška razstava v Trstu. — Književnost.

"Naši zapiski" izhajajo enkrat na mesec v Ljubljani in stanejo za celo leto 3 krome (okoli 60c s poštnino vred). Naslov: "Naši zapiski". Ljubljana, Krmajsko, Avstrija.

"Komunistični manifest" (Karl Marx in Friedrich Engels) je izšel v založbi časopisa "Napredek!" v Idriji.

Poleg "Naših zapiskov" izhajajo še sledeči slovenski socialistični časopisi v stari domovini: "Rebce Prapor" (Ljubljana), "Napredek!" (Idrija), "Delavski List" (Trst), "Tlačni delavec" (Ljubljana), "International" — (Ljubljanski in slovenski tisk — Trst) in "Železničar" (Trst). Vsi ti časopisi se lahko naroče pot "Proletarca", Chicago, Ill.

"Jaz imam dve puški," rekel je Haywood.

"Governor Gooding me je obdolžil, da sem nevaren človek in da nosim puško pri sobi. Jaz imam dve puški; tukaj sta. Ena je plačana članska karta W. F. of M., a druga je članska knjižica socialistične stranke."

Tako je rekel Haywood 27. m. m. v svojem govoru na javnem shodu v Indianapolisu, kjer so ga sprejeli zborovalci z navdušenimi klici in gromovitim aplavzom.

Sodrug Haywood ima prav. Članska knjižica socialistične stranke in članska karta delavske organizacije sta najbolje orožje zoper kapitaliste. Sodruzi posnemajte Haywooda! Vsak zaveden delavec mora imeti enaki dve puški v svojem žepu.

Orchard prosi milosti.

Največji lopov v začetku 20. stoletja, multimilionec Harry Orchard, išče prilike, da bi ušel kazni za svoje neštete zločine. Zadržni teden je pisal pismo svojemu prijatelju D. C. Scottu v Cripple Creek, v katerem je omenil, da se ne briga če se njegova obravnava zapečati tudi z njegovim življenjem, ampak hudo mu je, da so oni, ki so toliko (!) krivi kot on, oproščeni. "Jaz sem pripravljen stopiti pred mojega 'stvarnika' — pravi Orchard — kajti samo življenje mora plačati moje zločine."

Ali si kdo more misliti večjega hinaveca kot je Orchard?

Za raznovrstne tiskovine,

kakor: pismen papir in kuverte s firmo in naslovom, računske liste, vizitnice, business-karte, letake, plakate, trgovska vabila; dalje pamflete, knjižnice, društvena pravila, udniške knjižice, vstopnice za veselice, kuverte itd. se obrnite na

"Proletarca"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Naročene tiskovine izdelujemo v unijski tiskarni in sicer točno, dobro in po zmernih cenah.

Preskrbimo tudi prevode iz angleškega, nemškega itd. v slovenščino in naobratno.

Priporočamo se zlasti sodružnim socialističnim klubom in bratskim društvom pri S. N. P. J. v nabavo potrebnih tiskovin.

Sodruži k sodrugom!

GOSTILNA, dobro in vedno-p

šimi pijačami, unijskimi smodkami in prost prigrizkom.

Dvorane za društvene se

čere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro doš

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič

587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

SLOVENCI POZOR!

Pišite za cenik!

Slovenska naselbina v Ripley in Butler Co., Missouri, se množi dnevno!

Rojaki! Ali res nočete sedaj kupiti zemljišč, ko se še najboljša zemljišča poleg železnice po 10-15 dolarjev akter na prodaj?

Rojaki! Ali res nočete postati svobodni ameriški kmetje? Ali res radi poslušate žalostne glasove parnih piščalk v tvornicah in rudokopih?

Mi upamo, da ne!

Slovenci čitajte državna poročila Zdr. drž., kaj je kmetijstvo v naši veliki republiki! Ali poznate, kdo kmeta v Zdr. drž., ki ima slabe čase?

Oglejte zemljišča v južnem Missouri-ju. Nikjer lepšega sadja, trt, žita kot v južnem Missouri-ju. To je gola resnica. Ako ne verjamete, prapričajte se!

Naznamjam tudi, da sem zastopnik za največjo drevesnico na svetu in največjo trtnico v Ameriki.

Ako rabite semena za poljske in vrtno pridelke, obrnite se name. Blago najboljšje vrste, cene najnižja. Pišite na naslov: FRANK GRAM, edini slov. zastopnik za zemljišča, semena, sadno dreve, trte itd. itd. 576 W. 21st St., Chicago, Ill.

Pišite za cenik.

KAKO PRIDE VAŠ DENAR NAJVARNEJE V STARI KRAJ?

Če ga pošlete po Mohor Mladiču, 617 So. Center ave., Chicago, Illinois. On je v zvezi z g. Sakserjem v New Yorku in pošilja denar točno, varno in zanesljivo v stari kraj.

Ako potujete v stari kraj ali želite koga svojih sorodnikov ali prijateljev vzeti v Ameriko, potem istoblaš kupite vozni listek pri Mohor Mladiču. On preskrbi dobro in hitro vožnjo po najnižjih cenah.

Mohor Mladič,

617 So. Center ave., Chicago, Ill.

GOSPODINJE POZOR!

Najboljše, najtorejše in ceneje meso prodaja po najnižji ceni venski mesar

MIHA LACKOVIC

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA
s sedištem v Chicagu, Ill.

Jugoslavanski socialistični klub št. 1, Chicagu, Ill. Anton Prešern, predsednik; Frank Podboj, tajnik. Klub ima svoje radne mesečne seje vsako zadnjo soboto v mesecu v prostorih sodr. Fr. Mladica, 587 So. Center Ave.

Slovanski socialistični klub št. 2, Gleno, O., Ignac Zlemberg, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik.

Jugoslavanski socialistični klub št. 3, Conemaugh, Pa. Frank Podboj, predsednik; Stefan Zabrje, tajnik.

Jugoslavanski socialistični klub št. 4, La Salle, Ill. Josi Bratkovič, predsednik; Valentin Potisek, tajnik.

Slovenski socialistični klub "Bodočnost", št. 5, Claridge, Pa. John Batič, zač. tajnik.

Slovenski socialistični klub "Klub veselih sodrugov" št. 6 v Cumberlandu, Wyo. John Šare, predsednik; John Medved, tajnik.

Slovenski socialistični klub št. 7, Murray, Utah. Valentin Elitz, predsednik; Edward Hoffman, tajnik.

Vsa poročila in dopisi socialističnih klubov, kakor tudi posameznih sodrugov, tisti se socialistične stranke, se naj pošiljajo glavnemu tajniku, John Petrič, 718 W. 19th St., Chicagu, Ill.

Zahvala.

Jugoslavanski socialistični klub št. 1 Jugoslav. Soc. Z. v Chicagu, Ill., se je prisrčno zahvaljeval cenjenemu slovenskemu občinstvu čikaškemu, ki se je v tako pomembnem številu vdeležilo veselice dne 25. jan. Zahvaljuje se še posebej cenjenim sodrugom in sodruginjam iz La Salle, Ill., kjer so kljub oddaljenosti počastili veselico, kakor tudi hrvatskim sodrugom iz Chicaga, ki so bili navzoči. Zlasti pa gre topla zahvala vsemu slovenskemu pevskemu zboru "Orel" za njegovo izbrano petje in za nadarjeni gospodini Veri Grice, ki je s svojo izborni deklamacijo poveličala zabavni večer.

Srečna zahvala vsem sodrugom in sodruginjam, ki so tisti večer pripomogli socialističnemu klubu do tako lepega moralnega in smotnega uspeha. Živeli!

Odbor.

Resolucija Jugoslovenskega socialističnega kluba v Conemaugh, Pa.

Mi socialisti, zbrani na redni seji Jugoslovenskega socialističnega kluba št. 3 v Conemaugh, Pa., dne 26. jan. t. l., obsojamo najstrožje pisarjenje "Glasa Slobode" in njegovo klaverno zaleževanje v naše strankino glasilo "Proletarca", kakor tudi v posamezne sodruga.

"Glas Slobode" ni odvisen od stranke temveč od posameznih naročnikov. Ako bo torej rovtaril to pot naprej, zna se zgoditi, da mu mi, organizirani socialisti v tukajšnji naselbini, ki smo nekateri tudi njegovi naročniki, obrnemo hrbet.

Obenem tudi svetujemo našemu socialističnemu glasilu "Proletarca", da se naj ne peča več s takimi frivolnimi osebami.

Frank Podboj, predsednik. Stefan Zabrje, tajnik.

Javni delavski shod v korist brezposlecev

sklepijejo hrvatski sodrugi v Chicagu za nedeljo dne 9. februara. Shod se vrši v veliki dvorani sodr. Frank Mladica, 587 So. Center Ave. Začetek ob 9 uri predpoldne.

Našim sodrugom, zlasti onim, ki so brez dela, priporočamo, da pridejo na ta shod. Vprašanje brezposelnosti je važno, vprašanje; treba je, da se ga razmotriva povsod in sicer v pravi luči, kar store edino socialisti.

Bebel ne pride.

Sodrugi Bebel, vodja socialistov v nemškem državnem zboru, naznanili je ameriški socialistični stranki, da ne obišče letos, kakor je obljubil. Združenih držav. Brani mu to bolezen, ki se ga hudo prijemlje.

Splošni pregled.

Socialisti v Girardu, Kans., so s svojim smelim nastopom prisilili Hughesa, poveljnika nacionalne garde v državi Kansas, da je ovrgel načrt, namestiti kompanijo milice v imenovano mesto.

Socialisti v državi Minnesota bodo baje nastopili v bodočih volitvah tudi kot prohibiti.

V državi Oklahoma je glasom sodr. C. C. Rossa od tam že blizu 100.000 socialistov.

Na premogarski konvenciji

v Indianapolisu je zadnje dni več govornikov propagiralo za socializem in izjavilo, da se morajo premogarji tudi politično organizirati v socialistični stranki.

Pozor rojaki v Conemaugh, Pa. Veselica Jugoslovenskega socialističnega kluba št. 3 v Conemaugh, Pa., ki se je imela vršiti 1. februaria, je valed slabša delavskih razmer preložen na nedoločen čas.

KORITAR V SVETI JEZI.

Satira. Napisal Jože Zavertnik.

"Vuj, Vuj, Vuj" ... kruli veselo pujske pri polnem koritu. Nihče ga ne moti, odkar je pred sedmimi leti pričel izdajati kajtenge v hlevu. Zdaj je velik, močan, odkar je postal pšten častnikar v svojelu. Kako se drenažo mali pujski okoli njega, da bi jim ščetinar — častnikar dovolil par drobtinice iz korita.

Odkar je ščetinar postal častnikar, drži tudi na svojo zunanost. Oblači se v fina oblačila, vsaki dan skrbno počese svoje ščetine, na svojih parkljih pa nosi čevlje iz najfinejšega in lakirane usnja. Vsi drugi mali ščetinarji pravijo, da se mu poda, kadar v fini obleki, s cigaro v usih in rožljajoci s tolarji v žepu, za katere je druge očigrali, ponesno iz hleva stopa na ulico.

"Slava, Slava" ... kriče ob taki priložnosti mali ščetinarji, "Nesmrtni si" ... krulijo ščetina in se radosti valjajo v odpadkih, katere jim je koritar prepustil v hrano.

Vse je mirljivo na svetu! Tudi slava ščetinarja prične temneti, kakor kravjek v Smiru, ako ga ponoči ne obseva polna luna na prostorni prerji.

Čimdalje več jih prihaja h koritu. Vsa ščetina hočejo imeti svoj delež. Koritar se taki enačosti upira: "Gospodar sem jaz v hlevu, kruli koritar. Če jaz kogar očrbumim je moj, ne pa vaš."

Ščetinom tako razlaganje o delitvi plena ni všeč. Spuntajo se. V hlevu nastane revolucija!

Nezadovoljna ščetina katere je premetel koritar iz hleva po udušeni revoluciji, odpošljejo takoj deputacije k Biču, da nauči koritarja pšenosti. Na dolgo je široko pripovedujo Biču, kako je koritar skubil in sleparil druge.

Sedaj po zraku, od zgoraj navdol švigne Bič in nemilo zadene koritarja, da kocičar tako milo zakruli, da bi se k kamen ometil.

Prestrašeni se zvesti ščetinarji drenažo okoli svojega gospodarja koritarja in milo ječijo: "Velikanstvo vaše ... vi uxor vseh koritarjev, kaj vam je?"

"Ah, kaj bom pravil", je stokal koritar. "Bič, Bič me je ugaril, da je moj. Le poglejte mase, vse lise po mojem životu!"

"Kaj, Bič" ... so pričeli kruliti nekateri ščetinarji, ki niso bili nikdar prijatelji revnic. "Velikanstvo, saj imate 'eajt nge'!"

V enajstih poveda, da so Bič in drugi krulili, sleparili, goljufali, da ste vi nedolžni kot Lahov loč, ki je sedem let nosil kontraband. Ali previdni bodite, da ne pride zopet po vas šantar s trugo, kakor se je to zgodilo larsko leto, ko ste svoj velikanstveni riles zavili pregledoko v blato! Previdnost, previdnost, pa bo šlo!"

"Hvala vam, ščetinasta golazen za dober svet, katerega ste mi dali! Poslušal vas bom in ubogal", je zakruli koritar.

Oči so mu pričele žareti, z desnim parkljom je zgrabil pero in v sveti jezi obilil vse s svojo lastno groznico in blatom, ki so njegovo ščetinarsko preteklost in sedanjost postavili v pravo luč.

Bič mu je pa voščil: d ber tek!

NEVARNI SOCIALIZEM

II.

"Osebnost! Osebnost!"

Kako so v skrb za osebnost globljani, ki se bje socializem. Človek bi mislil, da se izpodnajejo v sešalni družbi vse njih želje tako popolnoma, kakor ne bi bilo mogoče v nobeni drugi organizaciji. Individualnost slavi prave orgije nezavestnosti in samolastnosti Nam, bolj zakrčenjenim s beptikom se seveda zdi, da tudi najbolj sustaziastični optimizem ne najde lahko krajestva osvoje.

jenega individualizma na svetu, ki si ga je kapitalizem prilastil, razdelil, zapisal v zemljiščne knjige, rubriciral in numeriral. Prav narobe; zdi se nam, da ni bila osebnost niti v starokamni dobi tako razvijaljena, kakor je sedaj.

Pa je sploh čudno. Nekoliko milijonov jih je na svetu, teh socialistov, ki zapenjajo vse svoje moči, da bi stili kapitalizem, demoralizirali njegovo zgradbo in ki

znajojo noč in dan material za stavbo socialistične družbe. Po vsem svetu je razširjena ta armada in čimveč je kje kulture, temveč je socializem. Menda se vendar ne more trditi, da so to mladi samiti depevi, ki nimajo v svojih dušnih drugarstvih, kakor vsehki se svoje osebnosti in jo razblijati v neko megleno skupnost brezposelnih števk. Le vprašajte jih in povedali vam bodo, da s dnevi struji pri struji, avtomati za industrijsko delo, avtomati za proizvodnjo elektric, avtomati za tridesetletno enolomenski pomotanje cest, avtomati za izredanje s do po neizpremenljivih paragrafi, avtomati za krakanje na komando "marš čim, zveč", glave... avtomati za celo življenje, avtomati v službi Njega neosebnega Velikanstva kapitalizma.

Osebnost! Otrka vtačenejo v šolo s pedesetimi, šestdesetimi drugimi paglavci — vseh jih je še več — ubogi učitelj naj na vsakega člana te imenitne čete individualno izkrova in vzgaja! V dobi, ko je osebnost še najbolj mehka, ko se jo še najtežje izpozna in opredeli in bi bilo treba največje pozornosti za vsako posamej in največ nege, nima kapitalistična družba sredstev za to. V ljudski šoli se začne uniformiranje in kasneje še človeških duh.

Metoda je pa povsem utemeljena v kapitalističnem sistemu, katerega oima šola vzgajati moč, niti individualnosti, temveč "družbo državljanov" in "porabne delavce". Preparati jih mora za "red", katerega je osebnost sama po sebi nevarna, kajti v individualnosti je vedno nekaj revolucionarnega. Zato dela kapitalizem-gospodar instiktivno v šoli človeške kler-kadima-služabni ku.

Gospodarske razmere odločujejo tudi duh. Če ni denarja, za šoliranje, se pošlje "ama k moštva, da se izuči devjatorica ali mizarstva, čeprav tiči v njem morda tehničar, kemikar ali slavet. Morda se gre par let z gimnazijo, ali ne univarno ni misliti. Pravijo sicer, da oima fant nje preveč vnet, ampak v semenišču je le še najgostejše, pa gotov je krulj potem in lepo je, imeti gospoda v družini. Zbogom individualnost! In če je spala prej, pa vsa zbudil, ko je že zapeta nava, temveč nikar ji ne odpirati duri, temveč zvezi ji z vsemi vrmi, potepnjaji, zadavi jo — čimbolj temeljito jo ugonobiti, tem bolj gotovo postane kanonik in škof.

Kje naj se izraža delavčeva osebnost?

Tam je stroj; ob s dmih zjutraj faka na te. Z dmišico pritiskaj, s levico vrči — do dvanaestkrat. Popolne Apet, jutri zopet in pojutrajnjim in tako dalje — ne boš boš kadil te bo konve. Zunanaj sije solnce! In kmalu evo to! ... Kaj ti je mar! Žejn si lepote! ... Le poži, napij se lepote, unijani se. Pa naj ti ščernice dajo kruha in denarja za stanovanje, za obleko. Črni, celo nati!

Svobodni poklici? Umetniki? Seveda. Le koliko jih je, umetnikov, zmagiditajev, talentov, ki prenosijo krčnike po gostilnah, ekskurirajo v kasernah ali pa prepisujejo d logične e žbe pri adoktatu, ker ni imela njih osebnost niti najmanjših sredstev, da bi se bje emancipirala brezobzirnega gospodarskega imperativa!

Koliko jih je, priznanih umetnikov, ki danandno teorizira o svoje sree in svoje im žgane, pa i žgajo, slikajo, zidajo, kakor je všeč bogim, ma barvaju? Kajti kar bi izklesala ali vili njih osebnost, bi obledelo "na trgu". Oni, pa, ki so pomorni in n čjo služiti ljudstvom mamomo, se lahko, če niso slučajno pokodovani kupčičko veljavnega bogastva ali pa zadeli velike srečke, zapro s svojo ščernostjo v kamrico, kjer vreznejo ali pa poginejo lakote oba — umetnik in osebnost.

Izjeme ne ovržejo pravila. Še kapitalist se ne more bahati s svojo individualnostjo. Saj se najde je prikazni najmanj tam, kjer je največ bankovcev. Tudi je videti, da se ta osebnost najtežje asimilira razmeram. Vse kakor pa je treba, da se asimilira in to ni skoraj nič drugega, kakor da se zataji. Borza, konkurnica, konkurnatura — to so v kapitalističnem svetu mneveji faktorji od individualnosti.

Svobodni človeški volje je stvar bogstva! Ampak na našem najbeljšem vseh svetov, v dobi vse-mogočnega zlatega toleta, je ta svoboda fido temeljito obvezana, da bi jo Diogen lahko iskal s svoj svetilko, kakor je nekdanji iskal ljudi. Okruten mehanizem je naša družba, v katerem je eden zobček na koleto, drugi ključ, sam svoj pa ni nič. In kaj proizvede ta orjanski svetmat, da bi bilo vsej kraj tolažbe? Da bi preptano in črtovano osebnost

vsej velika čemur je kustrirala? Kaj? Denar? Noče iz žrela, delgoden denar, ki ga zopet požira, ne da bi se v njem osebnosti le za trenutek zjantili lke zaradega. Najosebneje osebnosti se obola na čemur ne d bje od tega bežnovega, hropečega, uničnega vaterjanja.

Zamam bi človek iskal estetik v tem potisku, ki je zopet in okuren. Zamam bi iskal v njem idej. Edina tolažba je, da poraja upornike in da obuja gnu. In najosebneje in najmočnejše osebnosti so tiste, ki se najrazstarejše upirajo in ki najosebneje verujejo v pogin te brezdušne mašine.

R. P.

Agitatoričen del.

Listu v podporo je poslal sodrug Frank Podboj, Conemaugh, Pa., \$1.00.

Sodr. Jože Potočnik, W. Mineral, Kans., 50c.

Sodr. Frank Krefel, Alix, Ark., 25c.

Z lepimi števili naročnikov so se postavili zadnji teden agitatorji v državah Illinois, Kansas, Arkansas in Washington.

Od uredništva.

Sodr. Predvarčan: prihodnjič. Sodr. Drakar: istotako. Sodr. Zobe: "Radniško Stražo" dobi. Sodrugi pozdrav.

Dandanes v dnovih bede, v dnovih gospodarske krize, ko brezposelni delavci in njih svojci prezbajo in gladujejo priverajo "fine" dame — milijonarke dobrodelne plese.

V Chicagi je vsega gospoda izumila še poseben trik. "Žive podobe" — posnemanje znamenitih slik, pri katerih blazirana družabne dame in bogati, nemni pridaniči režajo svoje bedaste obraze za dobrodelne namene.

Neumnost! Bogatini, katerim so delave pridobili njih bogastvo, morajo najprvo žreti, piti, plesati in rezati obraze, da dobe delave skorjico kruha.

Sramota! Delave ne potrebujejo dobrot iz rok svojih krvozecev. Dajte delavcem, kar gre delavcem — potem ne bo treba žreti, piti, plesati in rezati obrazov v dobrodelne namene.

Delave si tudi lahko sami vzamejo, kar jim gre po naravnem pravu. Vzeti morajo vso produkcijo, trgovino in obrt v svoje roke, ker potem bodo tudi lastniki vseh produktov. Beda bo zgnila, blaziranim damam in gospodom pa ne bo treba več žreti, piti, plesati in rezati obraze v dobrodelne namene, ker ne bo nikogar več, komur bi bilo potrebno deliti dobrote.

Chikaški milijonar, R. T. Crane, je rekel, da sedanjí položaj v Združenih Državah je sličen onemu v Franciji pred veliko francosko revolucijo. On je mnenja, da so nekateri ljudje prebogati. Ko ga je pa vprašal nek častniški reporter, kako bogat sme biti mož, odgovoril je radikalni gentleman, da človek s trdim (!) delom sme shraniti pet milijonov dolarjev (!) — pa niti centa več.

Kako pameten je ta gentleman, kateri ima malenkost — pet milijonov dolarjev premoženja. V tem smislu bi na enako vprašanje lahko odgovoril Rockefeller, da pošten človek ne sme imeti več kakor eno — milijardo. Mi socialisti pa pravimo, da človek naj ima le toliko, koliko proizvede, nič manj in nič več. Kdo ima torej prav?

Slavna je naša vlada! Gospodarski položaj v državi je tak, da se že samemu vragu stidi. Malone vsako mesto je preplavljeno v brezposleci, ki mledujejo za celo, a vlada pravi, da ona jim ne more pomagati če jih nočejo vposliti posredniki tvornice in rovo. Istodobno pa plove slavna aveznica mornarica s štrlečimi topovi nekod po pacifiškem morju, kar stane deželo več milijonov dolarjev. Razen tega je vlada ocredila za to leto sto milijonov dolarjev v svrhu potrebnih za armado. Zvezoje očrzarne v Washingtonu delajo s polnim parom. Nad tristo tisoč pušk najnovejšega sistema se mora v najkrajšem času izdelati. Torej milijoni za novodobno morilno orožje. Milijoni za vojaške vaje, kako moriti na suhem in na morju! Delavce ljudstvo naj pa straja in urajo gladu. V svobodni in bogati Ameriki!!! Če ni ta družabni red blazen, potem spleh odpa-de vsaka blaznost!

Kupujte pri trvdkah, ktere oglasujejo v našem listu. Kadar kupujete, prosimo, omenite "Proletarca".

SODRUGI, ZAPOMNITE SI: NAŠE NAJBOLJE OROŽJE PROTI KAPITALIZMU, JE SOCIALISTIČNO ČASOPISJE IN "PROLETAREC" JE JEDEN TEH.

Podpirajte socialistično časopisje. Očitajte "Proletarca"! Priporočajte hrvaški tovarilem "Radniško Stražo"!

KJE JE? France Škrbie, doma iz Zagorja ob Savi. Njegov naslov naj se blagovoli poslati na upravnštvo "Proletarca."

FINE SMODKE,

vedno sv že pivo, izborno vino in fino žganje se Jobi v

GOSTILNI

J. J. Vodak & Sons

683 Loomis St., CHICAGO, ILLINOIS

Valentin Potisek

GOSTILNICA

1235-1st St., La Salle, Ill.

Toči vse, gostilni podrejene pijače in s priporočajo rojakom za obilen obisk. Postrežba točna in solidna.

Največja slavjanska

trvdka bander, zastav, družstvenih kap, prekoramnic, regalij in drugih stvari za društva.

Pišite v slovenskem jeziku po moj 80 strani velik cenik, ktere ga pošlem zastonj.

Andro Simulič.

PEKARNA.

Fino pecivo vedno v zalogi.

11 E. 22nd St., Chicagu.

Jugoslovenska vinarna!

Podpisani naslanjamo Hrvatoma in Slovencem v Chicagi in okolici, da točim najboljša razsvrsta vina po primirni ceni.

Pridite, pripeljite znanje in prijatelje, da se prepričate

Z'vsem spoštovanjem

Slavoljub Štajdohar,

316 W. 18th St., Chicagu

PREMOG, DRVA

in KOKS PRODAJA

ALBERT DENMARK

Pisarna na voglu

Center Ave. in 18 ulica.

Prodaja konj i konjskih oprav.

Telefon: Canal 2248

Stanovanje 594 Center Ave.

Chicagu, Ill.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

z modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in butelj

kab in druge raznovrstne pijače ter unike smodke. Potniki dobe

redno prenočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

Martin Potokar

564 So. Center Ave., Chicagu.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

zdravnik za notranje bolezni in ranocelntik.

Izdravilna preiskava brezplačno — plačati je le zdravilo. 647 E. 649 Blue Island Ave., Chicagu

dne ure: Od 9 do 5 popo. Od 7 do 9 zvečer. Zvečer Chicagu živeti bolniki naj pijejo slovens

Kupujte pri trvdkah, ktere oglasujejo v našem listu. Kadar kupujete, prosimo, omenite "Proletarca".

Mirko Vadjina 390 W. 18th St. SLOVENSKE HRVATSKI BRIVEC.

TRI glavna in najboljša zdravila.

ZBOLJSANE, LAKSATIVNE, KININ-KROGLJICE.

Ozdravijo prehlajenje v glavi v 12 urah. Prvi dan je treba piti vsako uro eno kroglico do desetih ur; potem pa trikrat na dan dva do tri dni. Za akutni glavobol je treba vzeti 4 kroglice, pomaga v eni uri. Cena 25c.

HERMANEKOV BALZAM ZA KAŠELJ

je najboljši pripomoček proti kašlju, gripi, sušici prehlajenju in bolnemu vratu. Cena 25 in 50c.

HERMANEKOVO ELEKTRICNO OLJE

je najboljši pripomoček zoper bolečine v prsih in hrbtu, zobobolu, glavobolu, reamizmu, uholu, spahnenju itd. Cena 25 in 50c. Izdeluje in prodaja

J. C. HERMANEK, 1-karnar, 585 Center av Cor. 18th Street, Chicagu, Illinois.

Slovencom

in bratom Hrvatoma se priporoča v poset mojega, dobro urejenega

SALOONA

kjer jim bo vedno postreženo z dobrimi pijačami, unijskimi smodkami itd. Imam tudi 'pool' ali igralno mizo.

FRANK HUDALE, 611 So. Center Ave., Chicagu

Slovenska gostilna

pri Franc Čechu.

Rojaki, kateri žele piti naturalno, doma izdelano vino, naj se oglašajo pri meni. Potujočim rojakom dam stanovanje in hrano po nizki ceni. Točim vse PIJACE, ki spadajo k gostilni. Priporočam se v obilen obisk. S poštvovanjem FR. ČECH, 568 S. Centre Ave., Chicagu, Ill.

Rojaki Slovenci!

NAROČAJTE IN ČITAJTE NOVO OBSIRNO KNJIGO.

Novih 50.000 iztisov. se zastouj razdeli med Slovence.

"ZDRAVJE" Katero je izdal prvi, najstarejši in najzanesljivejši zdravniški zavod.

The COLLINS N. Y. MEDICAL INSTITUTE

Ta knjiga je najzanesljivejši svetovalec za moža in ženo, za deklico, in mladeniča! Iz nje bode te razvideli, da je zdravnik COLLINS N. Y. MEDICAL INSITUTA edini, kateremu je natanko znana sestava človeškega telesa radi tega zomore najuspešneje in v najkrajšem času ozdraviti vsako bolezen, bodisi akutna ali zastarela (kronična). Dokaz temu so mnogobrojna zahvalna pisma in slike katere lahko čitate v časopisih.

Knjiga je napisana v slovens

NIHILIST.

Povest iz ruske revolucije.

Spisal V. T. J. Zavorić Feodorov.

(Nadaljevanje.)

Po zadušnem uporu je postal Pleve guverner v Harikovu; mnogi so mu zavidali in ga napadali radi promene vere, a na dvoru je imel močnejše zaščitnike.

General Grinshofer je protežiral Pleveja in vedno javljal dve-tu njegove uspehe. Ko se mu je posrečilo, da je zaslužil v svoji gubernijski službi in letniški gibanje, je ukazal nadolžne ljudi kletati sredi trga.

Pripovedujejo, da je dal zapreti svojega slugo, ko je zapazil, da mu je vzal amodlo. V ječi je bil tri mesece in so mu odšeli povrhno še petindvajset udarcev.

Ko se je sluga po šibanju osveščil, mu je Pleve poudil amodlo in rekel: "Vzemi, ta ni tako uraga!"

Iz službe ga ni odpustil, ker je bil preprečen, da mu ne bo ničesar več ukradel.

Kakor avjega slugo, tako je numeraval ukrotiti svojo gubernijo, ker je vedel, da samo s kruto silo more kaj ukrotiti ves narod in zaščititi v njem najmanjšo svobodno misel.

Na dvoru so Pleveja radi izrekli, posebno odkar je bil imenovan njegov protector vrhovnim maršalom.

Ko Grinshofer nenadoma umre, se je začel Plevejev vpliv majati, zgodilo se je, da je bil odpeljan od Harikova, na njegovo mesto pa imenovan nasprotnik Subotić.

Po svojem položaju pa se Pleve ni umaknil; prevel je službo podprefekta. Nasprotniki so se vedeli iz njegovega padeža; Pleve pa je bil izboren ministrice, položaj mu je bil takoj jasen; pripravil te je na odločno bitko.

Moral je zmagati.

Ker je bila najmočnejša stranka na dvoru pravoslavci, je Pleve takoj uvidel, da je vera, v katero je stopil radi svetlega zaščitnika, ovira njegovi karijeri.

Postopal je odlejal po premišljenem načrtu.

Zaslužil je hčerko pravoslavne rodbine, videl je, da mu dajo hčerko, ako stoji v pravoslavju. Po dovoljenem premišljanju se odloči v prestop, češ da ljubezen ne pozna vere in da ljubezni žrtvuje vse. In res, dva dni pred poroko ga je klical v Nevski cerkvi metropolit Sergij.

Plevejevih neprijateljev to dejstvo ni iznenadilo, ko so vedeli, da ni izbirčen v deseti svojih ciljev.

Sedaj mu je zopet rastle ugled na dvoru. Pokrival ga je med drugim tudi metropolit Sergij. Na dan svatbe je bil Pleve odlično, skoro na to pa je postal prečist polje; bil je guverner v Odesi in Navagrodu; posebno se je prikupil ministru Sipjaginju.

Ko je bil imenovan guvernerjem Finske blagi Hilkov, določil je Sipjagin njegovim ravnateljem Pleveja, ki je sam vladal v Finski. Hilkov je prosil za polko, ker se je bal upora, ko je Pleve zahteval, da se odpravi finski zbor.

Po vpoklopuju Hilkova se je nadejal Pleve, da bo imenovan uvernikom. Ko je začel za imenovanje generala Dragomirova guvernerjem, je numeraval prostirati, a šel takrat je dobil korojski poziv, naj prevzame mesto ministra policije namesto od nihista ustreljenega Sipjagina.

III.

Vel je ugleden veter, in po površini genevskega jezera je plula lahna barka.

Ko se je približala obrežju, zvi-je mornar s prvega jabolca platno in barčica zavije na levo v pristanišče; mornar spretno skoči na breg, prvega barko in misli na mali mostič, preko katerega izstopi po-čnik star čakač 50 let, črni lasi in brade, elegantno običen v lahno belo obleko, kakoršno navadno nosijo izletniki v goriki Švici. Bil je žid, kar se je moglo spoznati po njegovem kljukastem orlovskem nosu. Imel je na prsih veliko zlato urino verižico; sploh je bilo videti, da je imovit.

Ko je stopil iz ladje, dal je mornarju pet frankov napitnine, daroval je še vozino prej plačal. Mornar se mu je zahvaljeval v vseh jezikih, potem odpel ladjo in odrinil na jezero, zapel je pesen, da se je razlegla po gladini mirnega jezera.

Žid se napoti po lahno strmem bregu skozi gosti drevoval, ki je bil zmesjan od obeh stranic, da je varoval potnike in sprehajalec neznozne letne vročine.

Kakih dvesto metrov visoko na bregu stoji enonadstropna hiša, ozek in v črničnem slogu in kamna, opelje in lesa, z lepim lesenim tlorisom, ki se spušča tri-

čez teraso, ki nanjo vodi šest do osem stopnic. Na strmi je bil lahod, ki se je videl jasno od vseh strani; to je bila gostilna "pri belom lahodu", zbirališče letavščarjev iz najbližjih krogov.

Raz teraso, na kateri so bile mize pokrite z belimi prti, je bil krasen razgled na jezero. V daljini se je videl mali otok sv. Jakoba, kamor hodi tisoč in tisoč letčepotnikov. Tu je obilna čudov genevskih mornarjev in v času nevihte je tu mša za mornarje.

Stari šipnik stane na tem je-dru-100 m 2 obsejem otoka z mežnarjem in stari organistom...

Žid je stopil na teraso in si bri-al oči ozkoje oči, utrudila ga je dolga stena pot.

Terasa je bila še prazna; nata-karke so pod gospodurjem nad-zorstvom spravljale v red mize in stole, ker ob solnčnem zapadu se navadno velika množica spre-paža in vozi po jezera, potem pa ee pride krepčat v gostilno "k belomu lahodu".

Žid je opazoval na terasi, ka-ko je solnce zahajalo za jezero, kako so začeli žarki zlatiti pro-strano gladino, potem pa se je vselila k mizi.

"Česa želite, gospodi?" nagovo-ril ga je gostilničar prijazno.

"Dajte mi piva, ali pa ako imate kaj hladnejšega!" zahteval je gost.

"Malinovca, sladkega, kava le-čena, limonada, ali pa hladno al-pinsko vino, genevski slivovica!" klical je zaštevati gostilničar.

Žid je zamahnil in rekel: "Pri-nesite, kar hočete!"

"Tediš čisto svežega piva!"

Žid je motril jezero gladine in razgled na otok sv. Jakoba, na otok v misli. Na terasi je postajalo vse živahnije, gosti so prihajali ter se živahno razgovarjali.

Veseli smeh je donel na kolih. ... Žid je zrl presle in molčal.

Medtem sta k rakala po bregu razgovor mlačen in elegantni si-vi in deklica v lahni beli obleki.

"Papa naju čaka na terasi, ta-ko nama je pisal!"

Stopivša na teraso gledata na-okoli; kar zapazi deklica očeta in zakliče: "Glej, oče!" in po-kaže na zamišljenega moža.

Mladenec in deklica hitita k tujevi mizi, kateri ju pa, motreč zlato solnce, katero se je spuščalo v rdečem svitu žarkov v jezer-sko gladino, ni takoj opazil.

Prizgali so svetilke in mnogo luči je utripalo v lahno noč, ki se je vleгла p.časi vse objemlja-joe s svojo temo, na zemljo.

Mladenec gre k očetu, da mu roko na rame in reče: "Oče, kaj si tako zamišljen?"

Doktor Goldberg — tako je bi-lo ime tujcu — se obrne, lice se mu zjasnil in ljubeče poljubi svo-ja otroka. "Glej, Ferdo, Olga! Popolnoma sem se pozabil Vaju! Razmišljal sem in bil v misli tako zastopljen, da sem Vaju pozabil! Sedite!"

Olga sede poleg očeta, Ferdo pa nasproti in naroči piva in ve-čerje.

"Čudim se, papa, da naju nisi poiskal v Zenevi, saj dobro veš, kje stanujeta; Olga se je že bala, da se ti je kaj zgodilo, ko si naju poklical sem."

Goldberg pogleda sina, kakor li se hotel prepričati, ali bi mu imel, četudi sina, zaupati važne novice.

Mladenčev oče je blestelo v zaru mladosti in oče je uvidel, da ga bo sin razumel.

"Nisem hotel", odgovori oče, "obiskati vaju doma, ker nisem rad v mestnih zidinah; tu je lepše in prijetnejše in se moremo prosto pogovarjati. Oodpočijta se, otroka, potem pa gremo v dreve-red, da se dodobra razgovorimo."

Ferdo je začuden ogledoval očeta in opazil v njegovem ponas-šanju nekaj izrednega; ni ga hotel prašati, ker je vedel, da mu ne bi odgovoril ničesar.

Olga se je igrala z očetovo roko in jo gladila s svojo malo, belo ročico. Kar ugleda na očetovi roki nekaj nenavadnega. Bil je mal čim prstan s srebrno mrtvaš-ko glavico.

Olga se začudi in reče: "Oče, zakaj imaš ta prstan, dosedaj ga nisi imel!"

Olgin besede vzbudi Ferdovo pozornost, da dvigne glavo in vi-di čudni prstan. Oči mu zastanejo, roka se zatrese, in iz nje pada nož. Kar je videl, je bilo zanj tako grozno, da ni mogel verjeti. ... Oče ima na svoji roki znak nihilistov.

Goldbergu je jasno, da sin ve, kaj pomeni prstan, a ne reče ničesar.

Ferdo preneha jesti, a tudi on ne omeni ničesar, ker je bilo na-okoli vse polno ljudi. Komaj je čakal, da odide z očetom v dreve-red, kjer mu bo moral vse raz-četi. Zdaj mu je bilo jasno, za-kaj je ni oče obiskal v njegovem stanovanju.

A zakaj tako nenkrat!

Oče je bil ugleden odvjetnik v Varšavi; znana so bila sinu sicer

Chikaški brezposelni delavci, razgnani po chikaških "kozakih" v obližju City Hallu dne 23. jan. t. l.

očetova svobodnomselna načela, a vedel je, da je zvest carjev po-danik.

Kaj se je vendar pripetilo, da je stopil njegov oče v krog revo-lucionarjev-nihilistov? Take mi-sli so ga obhajale, a do čistega ni mogel priti.

Olga ni razumela ničesar, vse-lo je pripovedovala očetu, kako iavestno se tu zabava, kako po-sešča veselice.

"Ah, papa, kako rada sem tu-kaj; tu je tako krasno, da sem žalostna, ko se spomnim, da bo kmalu zima! Ko zvečer sedim na balkon, Ferdo pa slika, gledam rimeni listje, ki lahno vetru pada na zemljo ter premišljam, da se bliža jesen, ko se bomo sko-ro vrnili v Varšavo. Pa saj vem, da za zimo prihaja poletje, a na-to zopet jesen. Hotela bi, da bi bilo vedno poletje, da bi sešla na balkon in gledala na jezero in na cerkvico!"

To reči pokaže na cerkvico sv. Jakoba, ki je blestela na oto-ku v svitu mesečine.

Goldberg dvigne roko, poboža svilnate lase in poljubi nežno čelo ljubljene hčerke, katera čuti gorke solze, ki je kanila očetu iz oči.

Začuden pogleda očeta, kate-remu je v očeh še vedno blestela solza...

Goldberg pokliče gostilničarja, plača račun in odide s hčerko in sinom s terase.

(Dalje sledi.)

VIHRAJ VISOKO NAŠ RDEČI PRAPOR.

Vihraj visoko naš rdeči prapor! Ti znak enakosti, bratstva in svobode; ti znak ljubavi, miru in prava, ki nam, tlačnim, pristajalo bode.

Vihraj visoko naš rdeči prapor! Rdeč si kot kri, ki v žilah naših se pretaka; rdeč si kot zarja rujna, ki na ob-sorju žari in kaže nam pot iz svinjega mraka.

Vihraj visoko naš rdeči prapor! Vihraj, vihraj in plapolaj vedno pred nami! Ti up naš in radost — strah in trepet tiranov, proletarca slehernega iz spanja vzdrami.

Vihraj, vihraj, vihraj visoko naš rdeči prapor!

Ivan Molek.

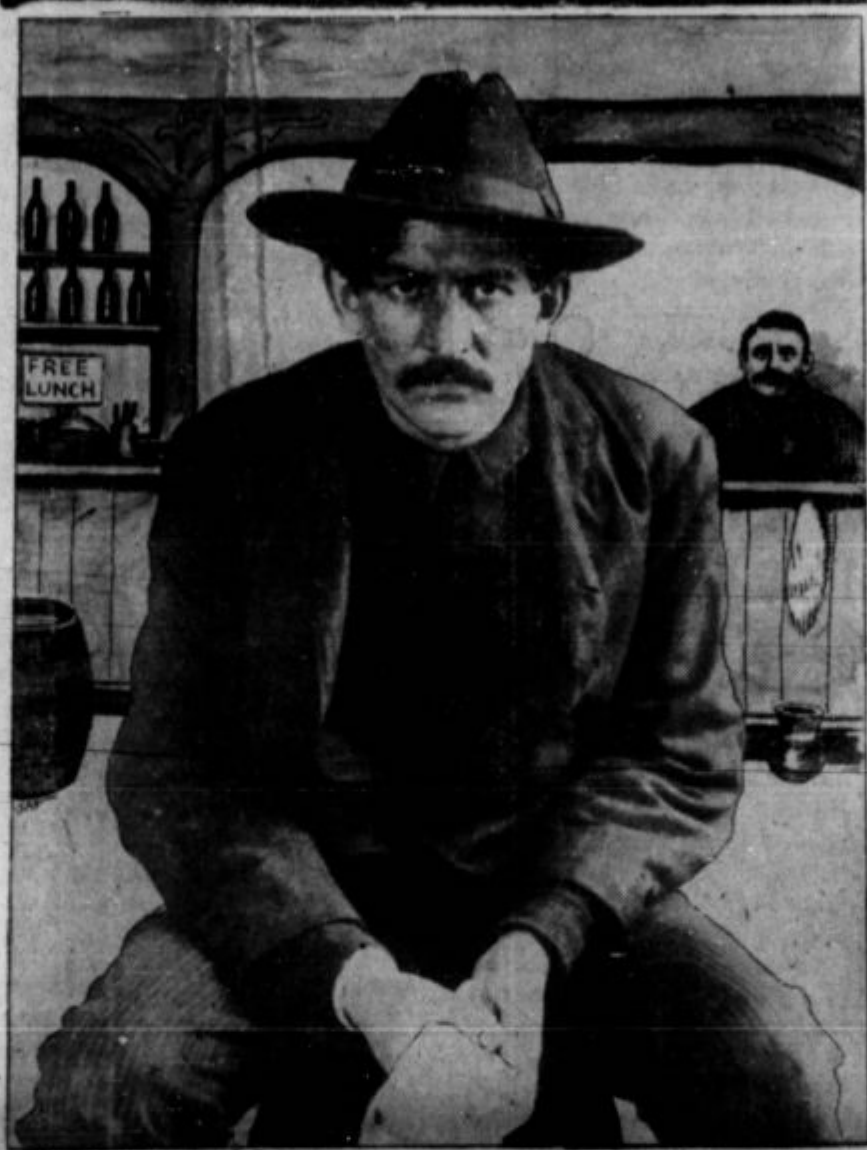
Proletarijat

Napisal K. Kautsky.

PROLETAREC IN ROKODELSKI POMOČNIK.

Mi smo že v prejšnjem poglavju (v brošuri: "Kdo uničuje proizva-janje v malem?") videli, da kapitalistično blagovno proizva-janje predstavlja ločitev delav-skih sredstev od delavca. V kapita-lističnem proizvajanju na veli-ko (v velepodjetju) nahajamo na eni strani kapitalista, ki poseduje proizvajalna sredstva, ali ki ne so-deluje pri proizvajanju — na drugi strani pa nahajamo mezdne delavce, ki reševajo drugega ne po-sedujejo last svojega delavnega moč, kojo prodajajo, da žive, in le nji-hovo delo ustvarja produkte tega velepodjetja.

Da se je dobilo za potrebe ka-pitala zadostujoče množice prole-tarcev, zato je bilo potrebna v po-četku, kakor smo videli, nasilnih prisilov. Danes ni kaj takega: ni več potreba. Premo-vele-podjetja (proizvajanja v veli-lem) nad malim podjetjem (nad proizvajanjem v malem) danda-

Dr. Ben. Reitman, voditelj parade brezposelnih v Chicagu, napaden od policajev, aretiran, gnan pred sodišče in — oproščen.

res zadostijo, da vsako leto razla-zi in na osto vrže brez prekri-tnja postave o zasebni lastnini, da, celo na temelju teh samih, toliko kmetov in rokodelcev, da njihovo število skupaj s potomci že "o-svobojenih" proletarcev se pre-sega potrebo kapitalistov po sve-žem človeškem mesu.

Da število proletarcev nepresta in hitro raste, to je tako očitno, da se tega dejstva ne upajo tajiti niti oni, ki bi nas radi tve-tili, da stoji družba še vedno na onih temeljih, na katerih je pred sto in še več leti bila, in ki slikajo bodočnost proizvajanja v malem v najbolj rožnatih barvah.

Kakor je v proizvajanju kapita-listično proizvajanje na veliko postalo vladajoča podjetniška o-blika, tako je v državi in družbi stopil na prvo mesto med delavni-mi razredi mezdni delavec, zlasti industrijski delavec. Pred štiri-eto leti so zavzemali to mesto kmetje, pred 100 leti pa walmoe-šanje (mali obrtniki).

Proletarci so že danes v kultur-nih državah najmočnejši razred. Njihove razmere in namori so, ki vedno bolj odločno življenje in mišljenje tudi drugih delavskih razredov. In to pa po-tenzija popelja prevrat v doseda-njih življenjskih razmerah in obli-kih misli velike množice prebi-valstva. Kajti razmere proletar-cev, zlasti industrijskih (in po-šedelastvo je po kapitalističnem načinu proizvajanja tudi industri-ja) so popolnoma drugačne od o-nih prejšnjih delavskih slojev.

Če sta kmet in rokodelc svoto-bodna posestnika svojih proizva-jalnih sredstev, pripada jima tu-di popolni produkt njihovega de-

la. Produkt proletarčevega dela pa ne pripada temu, ampak kapita-listu kupcu njegove delavske moči, lastniku potrebnih proizva-jalnih sredstev. Sveda je proletar-ec od kapitalista plačan, ali vred-nost njegove mezdne ni nikakor enaka vrednosti njegovega produk-ta. — Kmet industrijski kapitalist delavno moč kupi, stori to naravno z namenom, da jo kar največ z dobičkom uporabi. Vide-li smo, da potrošenje določene množice dela ustvarja določeno množico vrednosti.

Čimveč dela delavec, tem ve-čja je — pri sicer enakih okološ-tih — vrednost onega, kar proiz-va. Če bi industrijski kapitalist pustil mezdnega delavca, kate-rega je najel, le tako dolgo delati, da bi bila po njem narejena vred-nost onega vrednosti mezdne, bi podjetnik ne imel nič dobička. Pa naj se že kapitalist kaže, kako da je velik dobrotnik pomanjkanja trpečega človeštva, kapital krči po profita, in ne najde glubega u-česa pri kapitalistu. Čimdalje pre-korači delavec delavni čas, ki je potreben za izdelovanje vrednosti njegove mezdne tem večji je prebi-tek skupne vrednosti njegovega produkta nad svojo vrednostjo, ka-teroj njegova mezdna predpostavlja temvečja je več vrednost (Meh-rwert), kakor se ta prebitik ime-tuje, temvečje je izkoriščanje de-lavcev. To izkoriščanje se konča le z izprizipenjem izkoriščanja in — njegove odbojne moči nasproti izkoriščevalcu.

Za proletarce pomeni torej za-sledno lastništvo proizvajalnih sredstev že v naprej nekaj druge-ga nego za rokodelca in kmeta. Ako je bilo to prvotno za ta dva

sredstva, da jima je zagotavljalo popolno posest njih izdelka, za proletarce pa ni bilo in ne bo ni-ko-li nič drugega kot sredstvo, da ga izkorišča, da mu odvzame več-vrednost, katero je on napravil.

Proletarce zato ne more biti ni-kdar posebno oduševljen za pro-vožno lastništvo. S tem pa se ne razlikuje samo od posedujočega kmeta in rokodelca, marveč tudi od rokodelskega pomočnika pred-kapitalistične dobe.

Pomočniki so tvorili prehod od starega rokodelca k proletar-cu, kakor je tvorilo proizva-janje, v katerem so bili ti vposleni v večjem številu, prehod od proiz-vajanja v malem k proizvajanju na veliko. Ali kljub temu — kako se se razlikovali od proletarcev.

Pomočniki so spadali v moj-strstvo rodbino in so imeli najbo-ljše upe, da postanejo sami moj-stri. Proletarce je popolnoma nase-čevan in obsojen, da vedno prole-tarce ostane. V teh dveh točkah tiči temelj razlike med rokodel-skim pomočnikom in proletarcom.

Ker je pomočnik k mojstrstvu družini spadal, jedel je pri isti mi-zi in spal v njegovi hiši. Stano-vanje in želočno vprašanje zanj nista obstajala. Njegova mezdna v denarju je bila le en del tega, kar je dobil od mojstra za svoje delo.

Mezdo je uporabljal v manjši meri za zadovoljitev najpotreb-njših potrebščin, ki so že bile vsled življenja pri mojstru zado-vojnene, ampak mu je služila v večji meri za pridobitev prijetno-sti ali v varčevanje, v nabiranje sredstev, katere je moral imeti, kadar je hotel doseči mojstrstvo.

Pomočnik je delal skupaj z moj-strom. Ako je ta podaljšal delavni čas čez mero, ga ni podaljšal le za pomočnika, ampak tudi zase. Moj-stroma želja podaljšati delavni čas izprizipenja, ni bila tako mo-čna, da bi se ne dala brez večjega truda vdušiti. Ako si je skušal mojster delavne pogoje kolikor mogoče ugodno napraviti, je to prišlo tudi pomočnikom prav.

Proizvajalna sredstva, katere je mali mojster potreboval, so bila tako neznatna, da ni bilo po-treba pomočniku prav velikega premoženja, če je hotel postati mojster. Vsak pomočnik je imel nado na mojstrstvo, čutil se je tu-č že za bodočega mojstra, in ker mu je moglo le varčevanje dati sredstev v dosego mojstrstva, je bil prav tako odločen zastopnik zasebne lastnine kot samostojni rokodelc.

Da pa se prav razumeno, je tre-ba povedati, da imamo pred očmi razmere rokodelstva, kakršne so se utvorile v predkapitalistični dobi.

Sedaj pa primerjamo delatar-čeve razmere. V kapitalističnem podjetju ne delata skupaj kapitalist in mezdni delavec. Če se tudi v tku kapitalističnega razvoja industri-jalni kapitalist loči od pravega trgovca, ter postane kapitalist trgovine in industrije dva raz-lična razreda, ostane vendar in-dustrijski kapitalist v bistvu trgovec.

Njegova kot kapitalistova dslavnost — v kolikor sploh dela v podjetju — se omejuje prav ta-ko, kot trgovčeva na trg.

Njegova naloga je, da potrebe surovine, pomočne snovi, de-lavne moči itd. kolikor je mogo-če pocieni in sebi odgovarjajoče nakupi ter v podjetju izgotovlje-no blago kolikor mogoče drago proda. Na polju produkcije pa nima drugega dela kot to, da skr-bi, da delavec za kolikor le mogo-če majhno plačo kar najvrč de-lajo, da naredi kar največ vrednosti. Napram svojim delav-cem ni kapitalist sodelavec, am-pak priganjač in izkoriščevalec.

Čim daljši čas delajo, tembolje zanj. On se pri tem ne utruja, če je delavnik še daljši, on se ne unči, če se dela še bolj ubija, ako.

Zatorej je kapitalist napram delavčevemu talasu in življenju brezobzirnejši nego je rokodel-ski mojster. Podaljšanje delavni-ka, odprava praznikov, vpeljava nočnega dela, delo v vlažnih, ali prevročih, ali s plini prenapol-njenih delavnicah itd. itd. — to so "zbojšanja", ki jih prinaša kapitalistično proizvajanje za de-lavca.

Mašinstvo povečava še nevar-nost za zdravje in za življenje de-lavčeve. Ta je sedaj navznan na to grdo pošast, ki z orjaskimi moči in z brezumno hitrostjo neprenehoma tole okrog sebe. Le najbolj napeta, nikdar omah-ljiva pazljivost more delavca pri taki mašini obvarovati, da ga ne zagradi in stane. Varnostne pri-prave stanejo denar, kapitalist jih ne upelje, ne da bi se ga pri-sililo. Varčevanje je glavna čed-nost kapitalistova; ta mu zapo-veduje tudi, da varčuje s prostom ter da nabaše v eni delavnici toliko mašin, kolikor jih le gre. Kaj ga briga, če so s tem v naj-večji nevarnosti zdravi udje nje-govih delavcev. Delavec so po-peni, ali velike, pristrane dslav-nice so drage.

Pa še na drug način poslabša kapitalistična uporaba mašin de-lavčeve delavne pogoje.

Rokodelčev orodje ni bilo drago. Bilo je tudi redkokdaj podvrženo večjim izpremenbam, ki bi jih napravile brezkoristnim. Druga pa je z mašino. Ta velja denar. Ako postane s časom nerabna, ali ako se popolnoma ne izrabi, potem prinaša kapitalistu škodo namesto koristi. Mašina se obrabi, ne le, če se rabi, marveč če tudi mirno stoji. Na drugi strani pa je znanost, katero so uveli na gospodarsko polje, česar posledica je ravno marina, pro-vozila, da se pojavljajo nepre-stano iznajdba za iznajdbo, ena večja, druga manjše važnosti, in da s tem postaja neprestano sedaj ena, sedaj pa zopet druga maši-na, da, cela tovarniška naprava, nezmožna za konkurenco, ter s tem brez vrednosti, predno se je še popolnoma obrabila. Radi teh neprestanih prevratov tehnike je vsaka mašina v nevarnosti, da postane brez vrednosti še pred obrabljenjem. Zato ima kapita-list dovolj vzrokov, da jo kolikor mogoče hitro izorablja takoj od početka, ko jo prejme. To se pravi, da mašinstvo še prav po-sebno povzbuja kapitalista, dela-vni čas kar se da podaljšati in če le mogoče vpeljati nepretrga-no proizvajanje, menjavo dnevnih in nočnih shiftov (dnin), torej stalno urediti škodljivo nočno delo.

Ko se je mašinstvo razvijalo, dejali so nekateri idealisti, da prihaja zlata doba. Mašina da bo odzvela delavcu njegovo delo ter ga napravila za svobodnega moža. Ali v roki kapitalista je postala mašina najmočnejši na-vor, da je delavsko breme prole-tarca postalo uničujoče, njegova sužnost neznozna, ubijajoča.

Kakor z ozirom na delavni čas, tako z ozirom na mezdo je mezdni delavec kapitalističnega proizva-jalnega načina na slabše postav-ljen nego je bil nekdanj rokodel-ski pomočnik. Proletarce ne je pri kapitalistovi mizi, ne stanuje v njegovem stanovanju. Če sta-nuje v najbolj ubogem stanova-nju, če se hrani z najnujnejšimi odpadki, da, četudi strada — kaj to briga kapitalista, njegovo zdravje ne trpi kvare. Pojma mezdne in lakota sta se vseh izključevala. Prosti delavec je mogel preje le tedaj stradati, ka-dar ni imel dela. Kdor pa je de-lal, imel je tudi jesti. Kapitalis-tičnemu proizvajalnemu načinu pa pristoji zasluga, da je spojil skupaj pojma lakota in mezda, da je napravil lakotno mezdo za stalno uredbo, da celo za po-dporo družbe. Dalje prih.

Naprej za socializem!

DENARJE V STARO DOMOVINO

POŠILJAMO:

za \$ 10.00 50 kron
za \$ 20.00 100 kron
za \$ 40.00 200 kron
za \$ 100.00 500 kron
za \$ 200.00 1000 kron
za \$1017.00 5000 kron

Polštarna je vrhota pri tel svotah. Do-ma se nakazuje svote popolnoma izplačajo brez vsajnjr odbitka.

Nade denarnje pošiljate izplačajo o. kr. pošti brazilni urad v 11. do 12. dnih.

Denarje nam pošlji je najprejnejše do \$50.00 v gotovini v priporočeni ali registriranem pismu, večje zneske po Domestic Postal Money Order ali pa New York Bank Draft.

Frank Sakser Co.,
109 Greenwich St., New York
6104 St. Clair Ave., N. E.
Cleveland, Ohio.

Kaj je storiti delavcu, ki je brez dela, kruha in obleke?

Izrežite ta kupon, prilepite ga na dopisnico in pošlite duhovniku, ali kateremu drugemu pristašu vladnih strank in kapitalizma v vaši naselbini. Pošlite ga tudi uredniku vašega lokalnega slov. lista. Ako dobite kak odgovor, sporočite ga "Proletarcu". Storitc to.